

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקלז

ערב שבת קודש

פרשת בלק

ט"ז בתמוז ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בתמוז ה'תשע"ב - כ"ג בתמוז ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בתמוז	הלכות תרומות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי שבת פרק יח.	מ"ע קכו. קכט.
ש"ק	י"ז בתמוז	פרק ד-ו.	פרק יט.	מל"ת קנד.
א'	י"ח בתמוז	פרק ז-ט.	פרק כ.	מל"ת קלג. קלד.
ב'	י"ט בתמוז	פרק י-יב.	פרק כא.	מל"ת קלה. קלו.
ג'	כ' בתמוז	פרק יג-טו.	פרק כב.	מל"ת קלו.
ד'	כ"א בתמוז	הלכות מעשר... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק כג.	מ"ע קכו.
ה'	כ"ב בתמוז	פרק ד-ו.	פרק כד.	מ"ע קכו.
ו'	כ"ג בתמוז	פרק ז-ט.	פרק כה.	מ"ע קכו.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציאת ותפילין	עלות השחר***		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.18	7.50.2	1.21	12.45	9.11	5.48	4.41	4.14	3.05	ו', ט"ז בתמוז
8.18	7.50.0	1.21	12.46	9.11	5.49	4.42	4.14	3.06	ש"ק, י"ז בתמוז
8.17	7.49.9	1.21	12.46	9.12	5.49	4.42	4.15	3.07	א', י"ח בתמוז
8.17	7.49.6	1.21	12.46	9.12	5.50	4.43	4.16	3.08	ב', י"ט בתמוז
8.17	7.49.4	1.21	12.46	9.12	5.50	4.43	4.16	3.09	ג', כ' בתמוז
8.17	7.49.1	1.21	12.46	9.13	5.51	4.44	4.17	3.10	ד', כ"א בתמוז
8.16	7.48.8	1.21	12.46	9.13	5.51	4.45	4.18	3.11	ה', כ"ב בתמוז
8.16	7.48.5	1.22	12.46	9.13	5.52	4.45	4.19	3.12	ו', כ"ג בתמוז

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
בלק	7:13	8:30	7:28	8:33	7:28	8:34	7:21	7:29	8:31
פינחס	7:11	8:28	7:26	8:30	7:26	8:32	7:19	7:27	8:29

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

תשובה לטענות בלעם

- הוראה נפלאה מהליכתו של בלעם למרות רצונו של הקב"ה, כביכול הלימוד זכות על יהודי שאין אצלו קיום התורה ומצוות כראוי • אצל יהודי בפנימיותו קדם עניין "וישכם אברהם" לעניין "וישכם בלעם", וסוף כל סוף יכירו בכך גם בגלוי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נמצא, שלולי זאת הרי מן השמים לא היו מוליכין אותו בדרך זו, ורק על-ידי החוצפה פעל זאת למעלה בדרך הכרח ("מיט געוואלד") כביכול, ובמילא אין מקום ללימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

ואילו כאשר למדים ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו" – אזי לא נוגע עניין החוצפה, כי אם שיש לו רצון חזק ללכת בדרך זו דווקא. ושני עניינים אלו נוגעים גם בעבודת האדם, כדלקמן.

ג. כאשר יהודי מתבונן ועורך חשבון-צדק ממעמדו ומצבו, הנה לפעמים רואה שלאחרי כל העבודה, ההתבוננות וההבנה וההשגה, אזי הדרך שרוצה לילך בה היא בבחינת "תתאה גבר", היינו, שהגוף ונפש הבהמית גוברים על נפשו האלקית, מבלי הבט על כל ההבנה וההשגה וההתבוננות כו'.

הן אמת ששעות ספורות ביום הרי הוא לומד תורה ומקיים מצוות, אבל זהו רק החלק הקטן של היום, ואילו רוב היום – הלואי יהיה כ"בינוני"... והרי אפילו אצל בינוני לא נתבטל הרע, אלא הוא "בתקפו ובגבורתו... כתולדתו... ואדרבה, נתחזק יותר במשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתייה ושאר ענייני עולם-הזה" (כמבואר בתניא⁷), נוסף לכך ש"אקדמיה טעניא⁸". וכיון שכן, הרי

א. מסופר אריכות הסיפור בנוגע לבלעם – ששרי בלק ביקשו ממנו שילך עימם, ודברי תשובתו, וכל השקלא-זטריא שביניהם.

ולכאורה אינו מובן: למאי נפקא-מינה – אפילו בזמן ההוא, ובפרט – עכשיו?

והרי "התורה היא נצחית"¹, ולא רק בתור ספר, אלא גם בתור הוראה, שהרי התורה ענינה הוראה, ונצחיות התורה היא גם בעניין ההוראה שבה, כדלקמן.

ב. מסיפור זה – שבתחילה אמר הקב"ה לבלעם "לא תלך עמם לא תאור את העם כי ברוך הוא"², ואחר כך אמר לו "קום לך אתם"³ – למדים בגמרא שני עניינים:

(א) "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו"⁴ . . דכתיב לא תלך עמם, וכתיב קום לך אתם⁵.

(ב) "חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני, מעיקרא כתיב לא תלך עמם, ולבסוף כתיב קום לך אתם"⁶. ומובן מעצמו, שיש לבחור באחד משני לימודים אלו, כי:

כאשר למדים ש"חוצפה כלפי שמיא מהני" –

(1) לשון התניא – רפי"ז. שם קו"א סד"ה להבין פרטי ההלכות. וראה תו"מ סה"מ סיון ע' שפא הערה 17 בשוה"ג.

(2) כב, יב.

(3) שם, כ.

(4) הובא בפרש"י עה"ת שם, לה.

(5) מכות יו"ד, ב.

(6) סנהדרין קה, א.

(7) פ"ג.

(8) ראה זח"א קעט, ב.

ההנהגה על־פי דין, ועל־פי דין – כפי שקשור עם בית־דין של מעלה ובית־דין של מטה – הרי עניין "באור פני מלך חיים" אין לו מקום בשבעת המידות שעל־פי טעם ודעת.

והמענה לזה – על־פי הלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו":

כל הרצונות שהם באופן בלתי־רצוי – הם רק כל זמן שנדמה לו שעודנו ביהדותו¹⁵; אבל כאשר מוליכים אותו לגרדום, ויודע שזהו מצב שנכרת ונפסק חיותו ממקורו ושרשו – אזי אפילו קל שבקלים ופחות שבישראל מוסר נפשו על קידוש השם¹⁵, בידעו שזהו עניין שנוגע בפנימיות הנפש כו'.

ואז צועק שאין רצונו בלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", כי אם בלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", ועכשיו כשאינו יכול לטעות שעודנו ביהדותו – כל רצונו לחיים, ולכן דרישתו היא, שמלבד העניין של "באור פני מלך חיים", הנה אפילו מצד מדת הדין צריך להיות עניין החיים, כיון ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

ה. וזהו מה שלמדים מהשקלא־וטריא שהיתה בין בלעם לשרי מואב ושרי מדין – על־פי הוראת חז"ל¹⁶ "איזהו חכם הלומד מכל אדם" – שישנם שני לימודים: "חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", או "בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו", וביכולתו של יהודי להשתמש בכל אחד מהם במקום המתאים.

ועל־ידי זה פועלים בב' הקצוות:

אפילו בנוגע לדקדוק קל של דברי סופרים ישנו הסייע שמלמעלה, שהרי "כל מה שאומר לך בעל־הבית עשה חוץ מצא",

ואפילו אם מאיזו סיבה שתהיה מצבו ירוד ביותר ("גָאָר שִׁמְאָל") – אזי פועלים העניין של "באור פני מלך חיים", להמשיך חיים בנקודת הנפש, בעצם הנפש, ומשם יומשך ברמ"ח אברים – על־ידי רמ"ח מצוות עשה, ובשס"ה גידים – על־ידי שס"ה מצוות לא תעשה,

מסקנת החשבון היא – שרוב היום ורוב שנותיו בהבל ילך.

ועל־פי זה, מצד מידות שעל־פי טעם ודעת, הרי הדרך שרוב רצונותיו לילך בה היא – לא הדרך הישרה, דרך המלך, מלכו של עולם, אלא הדרך הבלתי ישרה.

ואז יש חשש שתמורת העניין ש"הקב"ה עוזרו"⁹ – יתנהגו עמו מלמעלה באופן שמוליכין אותו בדרך שרוצה לילך בה חו'.¹⁰

והעצה לזה – הלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני":

מבלי הבט על כך שאין לו סיוע מלמעלה חו', ומה גם שבאים המלאכים שמצד השמאל וטוענים שרצונו לילך בדרך בלתי־רצויה – הרי הוא מתעקש מתוך חוצפה שאינו מסכים על כך, בבחינת "כל מה שיאמר לך בעל־הבית עשה חוץ מצא"¹⁰,

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שעניין המסירת נפש הוא "אזוי און ניט אַנדערש", כך, שללא נפקא־מינה אם יש על זה טעם או לא, אומר הוא שלהחליף בעניין אחר אי אפשר – כשם ש"להחליפם באומה אחרת אי אפשר"¹¹, כיון ש"השוכן אתם בתוך טומאותם"¹².

ונמצא, שהלימוד ש"חוצפה אפילו כלפי שמיא מהני", מבטל – בנוגע לעניינינו – את הלימוד ש"בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו".

ד. ועל דרך זה לאידך גיסא:

כאשר ישנו דין ומשפט, אזי הסדר הוא ש"באור פני מלך חיים"¹³, וכמובא בחסידות¹⁴ המשל שאפילו נידון למות רח"ל שמוציאים אותו לגרדום, הנה כאשר פוגע במלך, אזי "באור פני מלך חיים", היינו, שמצד "אור פני מלך", מתבטל לגמרי הגזר־דין, וזוכה לחיים אמיתיים.

אמנם, מצד עניין החוצפה, טוען הצד שכנגד, שכיון שנבראת בעולם מדת הדין, צריכה להיות

(9) סוכה נב, רע"ב. וש"ג.

(10) פסחים פו, ב.

(11) רות רבה פתיחתא ג.

(12) אחרי טז, טז ובפרש"י.

(13) משלי טז, טו.

(14) סה"מ עת"ר ע' קח. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכא. ועוד.

(15) ראה תניא פי"ד.

(16) אבות רפ"ד.

ישראל, לא עלינו ולא על כל ישראל, על ההנהגה שמחסירים לפעמים בעניינים של קום ועשה או בעניינים של שב ואל תעשה, הרי ההצדקה על זה היא – שזהו מפני צוק העתים, קוצר המשיג ועומק המושג.

ובמכל שכן וקל-וחומר ממה שמצינו בגמרא במסכת עירובין²² בנוגע לאמוראים: "אי אמרה לי אם קריב כותחא, לא תנאי" (אפילו ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי). ועל אחת כמה וכמה בימינו אלו, שלא חסרים טרדות כו', ובמילא מובנת הסיבה על העדר עבודת התפלה כו'.

והיינו, שנעשה במעמד ומצב ש"תמים תהיה עם הוי' אלקיך"¹⁷, בשלימות בקיום מצוות עשה ושמירת מצוות לא תעשה (כמבואר בלקו"ת¹⁸), ועלידי זה נמשכת שלימות בבריאות הגוף כפשוטו, ובבריאות כל ענייניו, במזון לבוש ובית, וזוכה לשנה של בריאות והצלחה, בבני חיי ומזוני רויחא.

[כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן ג' התנועות להבעש"ט המגיד ואדמו"ר הזקן].

* * *

טענת הצד שכנגד: אם אין לו כוח, ואין לו דעת, ואינו יכול להתמסר לעניין של תורה ומצוותיה – אם כן מזדוע כשבא לעניין של מסחר אזי יש לו כוח ויש לו דעת

וזהו ההצדקה הכללית שמצד זה ש"מרוכים צרכי עמך ודעתם קצרה"²³, לכן יכול להיות עניין של העדר וחסרון ברמ"ח מצוות עשה וש"ה מצוות לא תעשה, ועל אחת כמה וכמה בעניינים שהם מדרבנן, דקדוק קל של דברי סופרים, הידור מצוה ומנהג ישראל.

ועד כדי כך, שמפני קושי הגלות נעשה מצב שהוא על דרך "שיכורת ולא מיין"²⁴, והרי שיכור – בשיעור ידוע – פטור מכל התורה ומכל המצוות²⁵. וכמו כן מצינו בזהר²⁶ עניין תמוה ביותר – שעבד פטור מן המצוות.

ובכל אופן, בפנימיות העניינים – הנה מצד החושך כפול ומכופל של הגלות, נעמד זה ש"מלמד זכות" על בני ישראל, ואומר, שבהתחשב בכך ש"כל ישראל בני מלכים הם"²⁷, הנה כאשר

1. [. . .] ומזה באים לעניין נוסף שלמדים מפרשת השבוע, שלכאורה אינו מובן למאי נפקא מינה: על הפסוק¹⁹ "ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו" – איתא במדרש²⁰ (והוא בפירוש רש"י) "מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעצמו", ומסיים: "אמר הקב"ה, רשע, כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר²¹ וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" (שעניין זה הקדים ותיקן את הרעה שהיתה יכולה להיות מצד פעולתו של בלעם).

ולכאורה אינו מובן: למאי נפקא מינה בימינו אלו? – ועל כורחך צריך לומר, שגם מעניין זה צריכה להיות הוראה בעבודת האדם, ככל שאר עניני התורה, כדלקמן.

2. ובהקדמה:

כאשר מדת הדין מקטרגת על עבודת בני

22) סה, א (ובפרש"י).
23) פיוט בתפלת נעילה וסליחות לערב ראש השנה, ע"פ ברכות כט, ב. וראה תו"א וישלח כו, רע"ג. המשך מים רבים תרל"ז בתחלתו.
24) ישעי' נא, כא.
25) ראה עירובין שם.
26) ח"ג קח, א. וראה נצו"ז שם. לקו"ש ח"ז ע' 179 ואילך.
27) שבת סז, א. וש"נ.

17) פ' שופטים יח, יג.

18) נצבים מה, ג.

19) כב, כא.

20) במדב"ר פ"כ, יב (בסופו). נתבאר בלקו"ש חכ"ח ע' 157 ואילך.

21) וירא כב, ג.

ש"ביום אכלני חורב וקרוב בלילה³¹,
- תמורת זה שהיתה צריכה להיות אצלו
"שנאה" לענייני העולם, מצד האהבה לענייני
תורה ומצוותיה, כמאמר רז"ל³² בנוגע להר סיני,
"שירדה שנאה לעכו"ם עליו" -

ואילו בנוגע לענייני תורה ומצות - לא זו
בלבד שאין זה באופן ש"ביום אכלני חורב וקרוב
בלילה", כפי שהיו יכולים וצריכים לדרוש ממנו,
אלא עוד זאת, שההתעסקות בהם היא אפילו לא
מעין ההתעסקות בעניין הקשור עם הגוף ונפש
הבהמית!

וזהו טענת הצד שכנגד: אם אין לו כוח, ואין לו
דעת, ואינו יכול להתמסר ("צוטרָאָגן זיך") לעניין
של תורה ומצוותיה - אם כן מדוע כשבא לעניין
של מסחר אזי יש לו כוח, ויש לו דעת, וחושב
שהוא החכם העולה על כולנה...

- וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו³³,
שאם מישהו יאמר עליו שאינו מבין במסחר, אזי
יהיה שונא לו, רח"ל -

ורק כשמדובר אודות לימוד התורה - אזי
מודיע מעצמו ("ער שלאָגט זיך אַליין אָן") שאין
ביכולתו ללמוד עניין קשה בנגלה, ועל אחת כמה
וכמה עניין קשה בחסידות, כיון שאינו שייך לכך...
ועל זה שואלים אותו: כיון שישנה המציאות
של "ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו" -
מדוע אין מציאות כזו בענייני תורה ומצוותיה?
ועל דרך זה ישנו גם בדקות דדקות, שטוענים
שעניין פלוני אי אפשר לתקן, ועניין פלוני אין לו
תקנה מצד סיבות חיצוניות.

כאשר מדובר אודות עניין שנוגע לבנו, חתנו
או נכדיו - אזי יש זמן, ויש שכל, ומוותרים על
הכבוד, מבלי להתחשב אם הזמינו אותו ישירות,
או ששמע מפלוני שקיבל הודעה בטלפון; בידעו
שזהו עניין שנוגע אליו, אזי "וישכם בבוקר ויחבוש
את חמורו", ואין מניעות ועיכובים כלל;

ואילו כאשר מדובר אודות ההתעסקות בעניינים
הקשורים עם "ושנתם לבניך אלו התלמידים"³⁴ -
אזי מתחיל לטעון שהוא "זקן ואינו לפי כבודו";

מוציאים בן מלך מהיכל המלכות, ונוטלים ממנו
בגדי המלכות ותכסיסי המלכות, שרי המלך
ואפילו עבדי המלך, וזורקים אותו בין עמי הארץ
פשוטים ופחותים ביותר, בשביה ובכית האסורים,
למטה מבן השפחה אשר אחר הרחיים - מהו
הפלא שנטרפה בינתו, רח"ל, ונעשה בבחינת אינו
בר-דעה, שפטור מן התורה והמצוות!...

והרי זוהי טענה צודקת ביותר, וטענה חזקה
ביותר!

ועוד זאת:

איתא בגמרא²⁸ "אם ראשונים בני מלאכים
אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו
כחמורים, ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר אלא
כשאר חמורים", ומבואר בזה, שאין סתירה בין ב'
הלשונות ("אם כו' ואם כו'"), כי אם חילוק בעניין
הדורות: היה דור שעליו אומרים ש"ראשונים בני
מלאכים" והשאר היו "בני אנשים", ואילו דור
האחרון הוא באופן ד"ראשונים בני אנשים", ו"אנו
. . . כשאר חמורים" (לא כחמורו של רבי פנחס בן
יאיר שהיה לאחר הבירור).

וכיון שמדובר אודות כאלו שאינם בבחינת "בני
אנשים", אלא "כחמורים" - הרי לא שייך שידרשו
מהם עניינים של לימוד התורה וקיום המצוות!
ואין זה סתירה לכך שיכולים לדרוש מהקב"ה
בני חיי ומזוני רויחא - כי כשם שבאדם התחתון
"אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל
לבהמתו"²⁹, אף שזוהי בהמה, ולא בר-דעת, הנה
על דרך זה צריכה להיות הנהגת אדם העליון לגבי
תחתונים שהם "כחמורים".

ח. אמנם, על זה טוען הצד שכנגד:

אם אמנם מדובר אודות "חמורים" - היה צריך
להיות אותו אופן הנהגה גם בעניינים שאינם
שייכים לתורה ומצוותיה.

ובנוגע לפועל - הנה כשמדובר אודות עניני
הגוף ונפש הבהמית, אזי "וישכם . . . בבוקר ויחבוש
את חמורו", דקאי על חומר הגוף³⁰, והיינו, שהוא
מושקע בצרכי הגוף ונפש הבהמית עד כדי כך

(28) שם קיב, ב. וראה לקו"ש חט"ו ע' 281 הערה 14. וש"נ.

(29) ברכות מ, א. וש"נ.

(30) ראה ש"ך עה"ת עה"פ. ספרים שהובאו ונסמנו בתורה

שלמה וירא עה"פ (אות נז), ובלקו"ש חל"א ע' 19.

(31) ויצא לא, מ.

(32) שבת פט, סע"א.

(33) ראה סה"ש תש"א ע' 29.

(34) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרש"י עה"פ.

ואם אצל המוריש היה עניין "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו", אפילו ללא תורה וללא רבי – על אחת כמה וכמה שכן הוא לאחרי שהיתוסף (מלבד התחלת "שני אלפים תורה"⁴³, גם) עניין התורה בגלוי, ואחר כך גם תורת החסידות, ובאופן ש"אנא נפשי כתבית יהבית"⁴⁴, שהרביים הכניסו את עצמיותם בכתבי החסידות. ואף-על-פי שעניין זה נמצא אצלו בפנימיות בעולם, ואילו מבחוץ אינו נראה בגלוי, ולעת עתה אין זה נוגע למעשה – הרי כיון שעניין זה ישנו אצלו בפנימיות, אזי מסתכלים עליו כפי שהוא בפנימיותו, ולכן הרי הוא זוכה בדין, כיון שעניין "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" שיש בו בפנימיות, קדם לפני העניין ש"ויקם בלעם בבוקר ויחבוש את אתונו".

וועל-ידי זה פועלים בנוגע לכל העניינים שבברכת בלעם – שלא יהיו כפי ש"היה בלבו" של בלעם, אלא כפי מחשבתו של הקב"ה (על דרך "משביעין אותך כו' על דעת בית-דין"⁴⁵), כמו בעניין "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"⁴⁶, כדאיתא בגמרא במסכת סנהדרין⁴⁷ ש"כולם חזרו כו' (כמו שהיתה כוונתו מתחילה) חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות" (שלא יפסקו מישראל לעולם). והיינו, שיהיה עניין "יגדיל תורה ויאדיר"⁴⁸, נגלה וחסידות, באופן ש"יפוצו מעינותיך" עד שיומשך גם ב"חוצה".

(קטעים משיחת יום ב' פרשת בלק, י"ב תמוז ה'תשח". תורת-מנחם כרך ו, עמ' 152-160)

על זה אין כוח, אין שכל; עניין זה לא הטילו עליו; ובנוגע לעניין זה אינו יכול לפגוע בכבודו של חבירו מצד "ואהבת לרעך כמוך"³⁵, וכו' וכו'.

ט. ועל זה אומר הקב"ה – "כבר קדמך אברהם אביהם":

על-פי שכל – אין על זה הסברה; אבל כיון שהקב"ה הוא "עובר על פשע"³⁶, ככל פרטי העניינים שנמנו ב"ג מידות הרחמים – אומר הקב"ה שההסברה היחידה על זה היא: "כבר קדמך אברהם אביהם, שנאמר וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו". והעניין בזה:

אברהם אבינו, "אחד היה אברהם"³⁷ – היה קודם מתן-תורה, לא דרשו ממנו מאומה, וכדאיתא במדרש³⁸ שגם "רב לא היה לו", כביכול, אלא ש"זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה", ואף-על-פי-כן, ללא רבי וללא חסידות וללא כל העניינים, היתה הנהגתו באופן ש"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו".

ועניין זה המשיך אברהם בירושה לכל הבאים אחריו, על-ידי ה"אהבה מסותרת" ש"נכלל בה גם דחילו" (כמבואר בתניא³⁹), בבחינת "מה יפה ירושתנו"⁴⁰, והרי עניין הירושה שייך לכל מי שהוא יורש, גם אם לא עשה "כלי" לזה ולא עשה מאומה בשביל זה, אפילו לא בבחינת "עביד נייחא לנפשי"⁴¹, ובלשון התניא⁴²: "הון עתק שלא עמל בו"; ואף-על-פי-כן, כיון שמצד רצון העליון הרי הוא ה"יורש" – אזי נותנים לו כל מה שיש אצל המוריש.

(35) קדושים יט, יח.

(36) מיכה ז, יח.

(37) יחזקאל לג, כד.

(38) ב"ר פס"א, א.

(39) רפכ"ה.

(40) נוסח התפלה (לפני תפלת השחר).

(41) ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א.

(42) פל"ג (מב, רע"ב).

(43) ע"ז ט, א.

(44) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

(45) נדרים כה, רע"א. וש"נ.

(46) פרשתנו כד, ה.

(47) קה, סע"ב (ובפרש"י).

(48) ישעי' מב, כא.

מציאותו האמיתית של יהודי

'אתהפכא' של בלק למלכות בית דוד

מובא בדרושי הצמח־צדק מדברי השל"ה – "בלק ובלעם שניהם היו חכמים גדולים... ובלק היה יותר חכם, וידע שלשלת הגדול יחס מלכות ישראל, שהוא מלכות בית דוד ומשיח, וידע כי זה העצום יבוא ממנו כו", שהרי דוד המלך, וכן משיח שהוא מבית דוד, יצא מרות המואבייה, הנקראת "אמה של מלכות", שיצאה מבלק מלך מואב.

ולהעיר גם מדברי הרמב"ם "אף בפרשת בלעם (שבפרשת בלק) נאמר ושם נבא בשני המשיחים, המשיח הראשון שהוא דוד... ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה], ושם הוא אומר אראנו ולא עתה – זה דוד, אשורנו ולא קרוב – זה מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב – זה דוד, וקם שבט מישראל – זה משיח", ועל דרך זה בנוגע להמשך הפסוקים שבפרשה. ונמצא ש"בלק" מורה על העניין של אתהפכא חשובא לנהורא ומרירו למיתקא, בתכלית העילוי. היינו, שמהפכים את ענינו של "בלק מלך מואב" שממנו תצא "מלכות בית דוד ומשיח".

אפילו בלק יודע

מכאן למדים הוראה נפלאה בעבודת ה':

כאשר יהודי עושה "חשבון־צדק" ממעמדו ומצבו, אשר מחד גיסא, הרי הוא בנו של הקב"ה כמו שכתוב 'בנים אתם לה' אלוקיכם", ולא עוד אלא שחביבותו אצל הקב"ה היא על־דרך החביבות של בן יחיד שנולד להורים זקנים לעת זקנתם... ולאידך גיסא, הרי ידע איניש בנפשיה שנכשל בעניין בלתי רצוי כו', ובכל אופן הנהגתו אינה בהתאם לגודל מעלתו בתור בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה – אזי עלול לבוא למצב של נפילת הרוח כו', ולכאורה אינו יכול להיות במצב של שמחה.

הנה על זה באה ההוראה מפרשת בלק – שאפילו בלק "ידע שלשלת הגדול כו' מלכות בית דוד ומשיח", ואם הדברים אמורים בנוגע לבלק, הרי קל־יחומר בן בנו של קל־יחומר בנוגע לכל אחד ואחת מישראל, שהוא בעצמו חלק משלשלת גדולה זו, הקשורה עם מלכות בית דוד ומשיח.

...גם כאשר פוגשים יהודי... שבגלוי ובחיצוניות הרי הוא בשפל המצב, עד למצב דבחינת "בלק" (כריתה כו'), יש לזכור שאין זה אלא עניין חיצוני בלבד, אשר הכוונה בזה היא – להפכו לטוב, עד שגם בגילוי ובחיצוניות יבוא לבחינת החקיקה... בהתאם למציאותו האמיתית, הפנימית והעצמית – בחינת יחידה, ניצוץ של משיח, בחינת היחידה הכללית.

[ובהערה שם:] להעיר ממאמר הבעל שם טוב שכל אחד מישראל צריך לתקן ולהכין "חלק קומת משיח השייך לנשמתו". . ומרומז גם בפסוק "דרך כוכב מיעקב" שבפרשתנו – על־פי פירוש הירושלמי ש"כוכב" קאי על כל אחד ואחד מישראל, וביחד עם זה פסוק זה קאי על משיח – מצד "חלק קומת משיח השייך לנשמתו".

(מהתוועדות שבת פרשת חוקת־בלק תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך ד, עמ' 42-43)

פדיון שבויים

ידידות שהצילה כתבי חסידות מרוסיה וקירבה נשמות למסורת בית אביהם • מיהו הפרופסור שהביא כתבי חסידות מרוסיה • מסכת קשרים מסועפת עם בני משפחתו של הגאון רבי ראובן כ"ץ בעל 'דגל ראובן', רבה הראשי של פתח תקווה

הפרופ' כ"ץ ברוסיה. בזמנו כתב לו הרבי (אגרות קודש כרך יד עמ' 10): "בעתו קבלתי מכתבו טרם נסיעתו, ולא עניתי עליו מבלי ידעי עת שובו, וכן נתעכב המענה עד כה..."

בביקור ההוא ובביקור נוסף שלו הצליח להביא כתבי יד רבים של תורת הראשונים, כפי שכותב לו הרבי בכ"ט תמוז תשי"ז (אגרות קודש כרך טו עמ' רצט):

הנני בזה לאשר קבלת הקטלוג של כתבי יד עבריים שהובאו במיקרופילם מהממצאים ברוסיה, ותשואת-חן על שימות לבבו לשלחו לי...
הרבי העיר שורת הערות על הספר.

"בביכל פרופ' כ"ץ"

בשנת תשס"ד כתב הרה"ח הרב ר' אהרן חיתריק חבר מערכת אוצר החסידים ('הערות וביאורים' אהלי תורה נ.י. גליון תתפב עמ' 149-147):

"בעת ההכנה לדפוס של המהדורה החדשה של ספר 'תורה אור' נגלתה הארה והערה חדשה מכ"ק רבינו, שהוסיף על מהדורת ברוקלין תשט"ו. על אותו ספר הוסיף כ"ק רבינו מפתח עניני, הערות ותיקונים, מכתב ומאמר מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ציונים ועוד בסוף ה'תורה אור'.
"בחלק הציונים למאמרים שנדפסו בספרי חסידות - הרי במאמר שיר המעלות שנדפס בפרשת וישב כח, ג ('תורת חיים.. קאפ' קכ"ו") הוסיף כ"ק רבינו:

כתבי יהדות וחסידות מרוסיה

"ר' אברהם יצחק הכהן שי' המכונה פרופסור כ"ץ פרסם שורת ספרים כמו 'גנזי משנה' מהגניזה הקהירית (ירושלים תש"ל), 'גנזי תלמוד', 'תורת היחסות של איינשטיין', על דבר המקורות היהודיים בקוראן, ועוד שורה ארוכה של פרסומים.

הרבי כתב לו הערות על פרסומיו, ומתוך איגרות הרבי למדנו גם על פגישותיו ב'יחידות' (ראה אגרות קודש כרך יד עמ' 10: "וכיון שבקרוב נתראה פנים-אל-פנים, אבוא כאן בקיצור...").

כשקיבל הרבי בשנת תשל"א את ספרו 'גנזי משנה' שמח בו ("היתה לי הפתעה נעימה ביותר לקבל הספר גנזי משנה") ושיגר לו איגרת עידוד מיוחדת (אגרות קודש כרך ז' עמ' סכ"סג), אליה צירף כתשורה את "ספר הערכים של חב"ד" שיצא באותם ימים לאור.

באיגרת הראשונה שבדפוס ציין הרבי כי נהנה "לראות על השער [של ספרו] שלא שינה את שמו וכתוב כץ - כהן צדק" (אגרות קודש כרך יב עמ' שצה). כן נדפסו הערות הרבי אליו על ספרו 'תורת היחסות' (אגרות קודש כרך יב עמ' שצד"ו) וכן לספרו על דבר המקורות היהודיים בקוראן (שם עמ' שצ"ז; ובהמשך - שם כרך יד עמ' סו"ס). כמו כן כתב לו מכתבים בנושאי דת ואמונה (ראה אגרות קודש כרך ח"י עמ' רלא"ב, שכ"שכא).
בשלהי שנת תשט"ז או תחילת שנת תשי"ז ביקר

בביכל פרופ' כץ מסיים: את זה דרש אדמו"ר שיחי ליל ג' פ' ויחי שנת תק"צ לפ"ק פה בק"ק ביתאוו"...

"הערה זו נכתבה כנראה בתחילת שנת הכ"ף או קודם לכן, שאז בא הפרופ' כ"ץ מרוסיה והביא הרבה כתבי־יד וציילומים מספרי הראשונים.

"בשנת תשכ"ה או תשכ"ו [בערך] כשחזר מרוסיה בשנית, נכנס שוב לרבינו ל'יחידות'.

"יום או יומיים אחר־כך אמר לי הרב חדקוב ע"ה בשם כ"ק רבינו שהג"ל הביא עמו הרבה כתבי־יד, לכן להתקשר עמו ולבדוק ה'ביכלאך'. אחר בדיקה של כמה ימים במשרדו, נתן לי כמה 'ביכלאך' בהשאלה [לפי זיכרוני אחר כמה שנים ביקש מכ"ק רבינו שיחזירו לו ה'ביכלאך']".

בכ"ח אדר־ראשון תשי"ט כותב לו הרבי (אגרות־קודש כרך ח"י עמ' רג):

בהזדמנות זו אביע לו תודתי כמה שנתן לי האפשרות לעבור על הכתיב "בון ויקרא", ומצורף בגליון בפני עצמו רשימת המאמרים שבו כבר נדפסו וכו' – להכרת תודה.

ושוב מודה לו הרבי (שם עמ' שכא) ב"א ניסן תשי"ט:

כאן מקום אתי לכפול תודתי על שהלוח לי הביכל השני, שמוחזר בפני עצמו, בצירוף רשימת המאמרים ומכתבים שבתוכו שעל־פי זכרוני כבר ראו אור הדפוס.

'חלקה' אצל הרבי

בספר 'מקורי הרמב"ם לרש"ש' (רבי שמואל שטראשון ז"ל מווילנא, בעריכת הרב ר' צבי הרכבי הוצאת־הספרים הארץ־ישראלית (ירושלים תשי"ז), בסיום הקדמת המהדיר נאמר:

"ב"ה, ירושלים, שלהי תשט"ו. הוכן לדפוס ב"א שבט השתא, ביום ה'חלקא' של בני בכורי יהודה־ליב [יודן] יחי' אצל האדמו"ר מליובאוויץ שליט"א בברוקלין, במלאת לו שלש שנים". ולפני־כן נאמר:

"מורי־חמי הגאון רבי ראובן כ"ץ שליט"א ומורי־רבי הגאון רבי שלמה יוסף זוין שליט"א עודדוני להוציא לאור במהדורה חדשה ספר זה... רעיתי דינה תחי' עזרתני בהעתק החומר...

ותשואת־חן לה".

הרב ד"ר צבי הרכבי, תלמיד חכם ומהדיר ספרים, בן העיירה יקטרינוסלב, ביקר אצל הרבי בשנת תשט"ז עם רעייתו ובנו.

ביומן השלוחים לארץ־הקודש משנת תשט"ז הוא מופיע: יום כ"ג מנחם־אב ירושלים ת"ו: "גם בתו וחתנו (הרכבי) עם בנם (היה אצל אדמו"ר שליט"א על התגלחת שלו)...". ועוד היה בקשרים הדוקים עם הרבי במשך השנים. כמו כן פורסמו עשרות מכתבים של הרבי אליו (בסדרות 'אגרות קודש'; 'מקדש מלך' וב'התקשרות' קיץ תשנ"ט גלינות רנגד; רנו; ועוד)].

בכ"ב אייר תשט"ז כותב הרבי להרב דוד חנוני ('דוד עבדי' עמ' 396):

אתעניין לדעת מהנמסר מהשיחות פה בעת הבקור של בניו ובתו של הרב דפ"ת – שי' – כאן (מובן שלא באופן רשמי, וד"ל).

ספרי רבה של פתח־תקוה

חמיו של הרכבי, רבי ראובן כ"ץ (תר"מ–תשכ"ד), למד בהיותו בו חמש־עשרה בישיבת החפץ־חיים בראדין. בשנת תרצ"ב עלה לארץ, נתמנה לרבה של פתח־תקווה וכיהן גם כחבר במועצת הרבנות הראשית; חיבר שו"ת 'דגל ראובן' (שלוש חלקים); 'דודאי ראובן' על התורה ועוד.

בא' בשבט תשט"ו כתב הרבי לרב דוד חנוני ('דוד עבדי' עמ' 388):

שמעתי שנדפסו מכבר פסקי־דין הרבנות של פתח תקוה (?) – ואמ"כ הוא – בטח אפשרי שישלחו לספריה כאן את כל החוברות. ותשואות־חן על טרחתו בזה. דרך אגב גם ספרי הרב כץ שי' אין בספריה זו. – מובן שאפשר, אם רצוי, להחליפם בספרי הוצאת קה"ת.

הרב חנוני ביצע את המשימה ובח' בניסן באותה שנה (שם עמ' 389–388) כותב לו הרבי:

כן נתקבלו ספרי הרב דפתח־תקוה דגל ראובן ג' חלקים שערי ראובן וחוברת פסקי דין של כרך א' חוברת ב', ובטח יודע אם הם נשלחו מהרב הנ"ל ואם לכתוב לו מכתב תודה או שכת"ר שלחם. ובכל־אופן תודה על טרחתו.

הפרט האחרון לא נתבהר דיו כי בט"ז מנחם־אב

לגלות במושפעי המאור שבנפשם

מן הראוי לחתום רשימה זו במכתבו האחרון של הרבי אליו משנת תשל"א המובא כאן בשלמותו:

ב"ה, ז' טבת, ה'תשל"א
ברוקלין, נ.י.

הו"ח א"א נו"נ עוסק בצ"צ כו'
ר' אברהם יצחק הכהן ש"י המכונה פרופ' כץ
שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך שלא קבלתי ממנו שום ידיעות בכלל ומפרסומיו בפרט – אשר בנוגע לידיעות אמנם דרשתי וקבלתי עליידי ידידיו המשותפים, מה שאין כן בנוגע לפרסומיו – היתה לי הפתעה נעימה ביותר לקבל הספר גנזי משנה. והנה נוסף על עצם הענין לגלות גנזי תורתנו, ומשנת תנאים במיוחד, יש בזה גם כן ענין דהתנאה לפניו במצוות, שיצא בהידור וכו'.

ואם בכל התקופות מצווים לקיים התנאה לפניו במצוות, על אחת כמה וכמה בתקופתנו שהחיצוניות תופסת בה מקום רב, ויש כמה שהדרך למשכם לדבר טוב – ואין טוב אלא מים חיים דתורתנו – הוא להתחיל ביופי החיצוני. ולדכוותי דמר לא נצרך אריכות בהאמור.

ויהי רצון שימשיך בפרסום תורתם של ראשונים, ומענין לענין באותו ענין יהי רצון שיצליח לגלות באחרונים תורתם של ראשונים אשר השקיעו מנפשם ומהותם בתורה שלהם; כוונתי לגלות במושפעי – מושפעי באופן ישר וגם בעקיפין – את המאור שבנפשם, אשר בני בניהם הם של ראשונים כמלאכים ועד לאבותינו אברהם יצחק ויעקב, גילוי אשר יתבטא בחיי היום-יום [להוציא משיטת חוגים מסויימים במדינה זו אשר שלש פעמים (ימים) בשנה מוציאים ידי חובתם כל השנה], ועד למעשה בפועל.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב. ספר לקחתי ואשיבנו, אשר ימים אלו יצא לאור כך ספר הערכים של חב"ד ונשלח לו בפ"ע. ובודאי יעניין את מר.

תשט"ז (שם עמ' 398) כותב הרבי שוב לרב חנזין: כנראה ממכתבו זה – הרב הנ"ל נתן לו בשעתו ספריו על מנת לשלחם לי ואם כן הוא לפלא גדול שלא הודיע על דבר זה עד עתה. ועל כל פנים עתה, מטובו להודיע ברור אם כן הוא.

שוב כותב הרבי בט"ז במנחם-אב תשט"ז לרב חנזין (שם):

נתקבל מכתבו שכותב בו תוכן מה שדבר עמו הרב דפ"ת ש"י על דבר עניין האניות, ולפלא שכנראה לא ענה לו על טענותיו. ומהנכון ביותר שיתראה עם חתנו של הרב – מר הרב ש"י, או עם הרב רש"י ז"ל – שאצלם נמצאו העתק מכתבי לרבנים הראשים ש"י בשאלה זו, ויקראם בשימת לב הראויה, ובהזדמנות הבאה – בודאי יוכל להסבירם להנ"ל. ובמילא תהיה לו גם הזדמנות להודיע תגובתו של הנ"ל וכו', כי ענין זה גובל לא רק בקידוש השבת אלא גם בקידוש השם בפרהסיא. ומאידך גיסא – לוחצים על הרבנים הנ"ל באופן הכי גדול וד"ל.

גם בימי חנוכה תשכ"ו כותב הרבי לרב חנזין (שם עמ' 423):

בעתו כתבו ופנו וכו' להר"ר צבי ש"י – הכבדוהו באמירת תודה, וכיוצא בזה?

לרב ראובן כ"ץ היו שני בנים האחד, הרב שמעון הכהן כ"ץ, שימש חבר מועצת העיר פתח תקווה והיה מפורסם כמתיר עגונות. בנושא זה התכתב עם הרבי, שהשיב לו בין השאר – בראש חודש שבט תשל"ג (אגרות קודש כרך כח עמ' צד"ה), ובי"א כסלו תשל"ח (ספר השליחות, קה"ת תשמ"ז, עמ' 630). הבן השני, נשוא רשימתנו, הוא הפרופסור ר' אברהם יצחק כץ (קאטש), שנולד בפולין בא' באלול תרס"ח.

בגיל 17 הגיע לארצות-הברית. תקופה מסויימת לפני כן למד בישיבת הגאון רבי שמעון שקאפ. יסד את המחלקה ליהדות באוניברסיטת ניו-יורק; חיבר כ-12 ספרים והשתתף בעריכת יותר משלוש מאות מאמרים; סידר מיקרופילם של אלפי כתבי יד ומסמכים נדירים של יודאיקה זמינה. נסע פעמים אחדות לברית-המועצות בשנים הראשונות – היה מפורסם מאד ומסתבר שהרבי ביקש לשמר את גחלת מורשת בית אבות שלו.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בלק

י"ז בתמוז¹

פרקי אבות – פרק ו.

תקופת תמוז² – בזמן 'בין השמשות' לפני צאת

השבת, בשעה 8:09.

יום ראשון

תענית שבעה עשר בתמוז – נדחה

בין המצרים³:

(1) והעיר הרבי לגבי שבת זו: "וצ"ע בנוגע להתחלת הלימוד בעניני בית הבחירה בי"ז בתמוז שחל בשבת – האם השבת דוחה את כללות הזמן דבין המצרים, והתחלת בין המצרים בקביעות כזו היא ביום ראשון, או שהשבת דוחה רק את הצום, והענינים הבלתי רצויים דבין המצרים" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 691. ההדגשות שלי).

(2) ראה שו"ע אדה"ז ס' תנה סט"ו, שהחמיר בענין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הד"מ שם, ואפילו בתוך המקור] בשעת התקופה (ומעט אח"כ מותר – ראה שו"ע רבינו ס' ר"ו ס"ד). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה]. וכן הובא ברמ"א יו"ד קטז רס"ה, וצ"ע שבשו"ע רבינו, חו"מ הל' שמירת גוף ונפש ס"ד (במהדורת קה"ת תש"כ ואילך, חלק ה' עמ' 1773. במהדורה החדשה כרך ו' עמ' קמב), הביא כמה דברים מהרמ"א שם בקשר לשתיית מים והשמיט ענין זה. פרטים בזהירות זו נלקטו בס' 'שמירת הגוף והנפש' ס' מז. ה'תקופות' צוינו בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת הלוח' עצמו, ובלוח כולל-חב"ד מופיעות תמיד בתחילת החודשים המתאימים.

בלוחות מופיעה השעה 7:30, והשעה האמורה בפנים היא בתוספת שעה אחת מפני שעון הקיץ, ובניכוי 21 דקות מ'אופק קהיר', ע"פ הנהוג בפועל ע"פ חצות האמצעי, ראה שערי ה'ל' ומנהג או"ח ח"א עמ' רסא.

(3) כנראה, אין נוהגין כפי המוצע בביאור-הלכה ר"ס תקנ"א (מא"ר ופרמ"ג) להחמיר בי"ז בתמוז ועשרה בטבת כמו מר"ח אב. וע' נטעי גבריאל בין המצרים ח"א עמ' עג, עה, עו ועוד (כמובן לא מכוונים לזה, אבל אם צריך – מכבסים וכו').

מיום זה עד אחר תשעה באב אין נושאים נשים, אבל שידוכים מותר לערוך אפילו בתשעה באב עצמו, וסעודת שידוכים בלא ריקודים מותרת עד ראש-חודש מנחם-אב (ולאחר מכן אסור לעשות סעודת שידוכים אפילו בשבת, אלא כיבוד קל⁴), ואין מסתפרים.

ליטול ציפורניים אין איסור⁵.

אין מברכין 'שהחיינו' על פרי או בגד חדש, וגם לא בשבת⁶ (אלא אם-כן אינו מוצאו אחר-כך⁷). בשירה בפה אין איסור. שמיעת מוזיקה מוקלטת בקייטנות, שלא לשם שמחה ממש⁸, התיר הגרש"ז גרליק ז"ל עד ראש-חודש מנחם-אב.

סיום והכנסת ספר-תורה – רצוי שלא לעשות ב'בין המצרים', אלא בזמן מתאים יותר⁹.

'בין המצרים' אינו זמן ראוי לנסיעות וטיולים¹⁰. גם בקייטנות, משתדלים לדחותם או למעט בהם ככל האפשר. מי שצריך לנסוע בימים אלו, כדאי ונכון שהכנות משמעותיות לנסיעה יתחילו לפני-כן, כדי שיודגש שהנסיעה החלה לפני שבעה-עשר בתמוז¹¹.

(4) מ"א ס' תקנ"א ס"ק י.

(5) בלוח כולל-חב"ד כתבו "לכבוד שבת מותר אפילו בערב שבת חזון" ונכון הדבר, אבל הניסוח מטעה כאילו בלא"ה אסור, כאשר גם האוסרים לא אסרו אלא בשבוע שחל בו ת"ב (ראה נטעי גבריאל בין המצרים ח"א ר"פ כב, ונ"ג), וגם אז צ"ב מה מנהגנו בזה.

(6) לוח 'היום יום'. לוח כולל-חב"ד.

(7) שו"ע ס' תקנ"א ס"ז בהג"ה.

(8) ראה כיו"ב בס' נטעי גבריאל הל' פסח ח"ג פרק נג הערה ב, והל' אבילות ח"ב פי"ד ס"ד.

(9) אג"ק כרך כ' עמ' רנב.

(10) ראה נטעי גבריאל בין המצרים פכ"ג ס"ג.

(11) היכל-מנחם כרך ב' עמ' ריד. ובשיחות קודש תשכ"ה כרך ב עמ' 230 "לארוז מזוודה או אפילו מספר ממחטות". אגב, בשנת תשל"ג

”ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה”¹⁷.
 תורה: לקבוע¹⁸ (ובמקום שכבר ישנם – להוסיף) שיעורי לימוד בהלכה ופסקי דינים, ולכל לראש – הלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁹, וגם (בענייני גאולה²⁰ ו) בתורת בית-הבחירה, בית-מקדשנו, עליפי מה שאמרו רז”ל שעלידי לימוד זה “אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית”²¹. היינו: בתנ”ך²² – בספר יחזקאל מפרק מ’ והלאה, במשנה ובגמרא – מסכתות מידות ותמיד²³, וברמב”ם – הלכות בית-הבחירה. ולהוסיף וללמוד הביאורים בענייני בית-המקדש בתורת החסידות, ובפרט בתורתו של הצמח-צדק, שזכה דורנו ונתגלו בו כמה דרושים על הפסוק ביחזקאל (אור-התורה על נ”ך), ומעט גם על המשניות דמסכת מידות (חידושים על הש”ס, במקומו) וכיו”ב²⁴.

תשמ”ח ח”ד עמ’ 376 ועוד).

17) כמבואר בלקוטי-תורה ר”פ דברים, ש’משפט’ היינו תורה, ככתוב (מקץ מיג) “כמשפט הראשון”, ותירגם אונקלוס “כהלכתא קדמייתא” (שם).
 18) קביעות בזמן וקביעות בנפש, לכל אחד ואחת (’התועדויות’ תשמ”ג ח”ד עמ’ 1834).
 19) (’התועדויות’ תשמ”ח ח”ד עמ’ 78, 91 (מוגה), 108.
 20) ספר-השיחות תשמ”ט ח”ב עמ’ 606.
 21) תנחומא פ’ צו ס’ יד. ויתירה מזו, שעלידי-זה “בניין בית” אינו “בטל” (ספר-השיחות תשמ”ח ח”ב עמ’ 535). ואף [כנראה – באופן חיובי] נפעל בניין ביהמ”ק דלעתיד (’התועדויות’ תשמ”ב ח”ד ס’ ע”ע (1945). הרבי החל לעורר ע”ז בשנת תשל”ו (’שלשלת היחס’ בראש ס’ היום יום עם מ”מ וציונים’, החל מ’הוצאה חדשה ומתקנת עם הוספות’, תשמ”א).
 22) וקודם כל בפ’ תרומה, תצוה, תשא – בענייני המשכן וכליו ובגדי-כהונה, שמהן למדים לענייני ביהמ”ק. תוספת זו לא הופיעה בהוראות בנדון כל השנים, שרבות מהן מוגהות, אלא פעם אחת ויחידה (בלתי-מוגה) ב’התועדויות’ תשד”מ ח”ד עמ’ 2248, וראה בכיו”ב ספר-השיחות תשמ”ט ח”א עמ’ 252 ובהערות. וראה ‘התקשרות’ גיליון ש”ב עמ’ 18 הערה 25, וש”נ.
 23) באחת הפעמים הזכיר הרבי את מעלת מסכת תמיד על מסכת מידות, “כיון ש’מקדש העתיד בניו ומשוכלל יגלה יבוא מן השמים’ הרי הלימוד אודות **העבודה** בביהמ”ק נוגע אז **למעשה** יותר מאשר הלימוד **אודות בניין** ביהמ”ק” (’התועדויות’ תש”נ ח”ד עמ’ 55 הערה 186), וא”כ לכאורה יש ללמוד גם את כל ההלכות השייכות לעבודת ביהמ”ק, וקודם-כל ההלכות השייכות למסכתות אלו, בהל’ כלי המקדש, תמידין ומוספין. ומעשה הקרבנות שברמב”ם.
 24) ‘התועדויות’ תשמ”ט ח”ד עמ’ 38. וראה ספר הליקוטים – צמח צדק, ערך ביהמ”ק (אות ב עמ’ רכב, ובהנמסר בסופו).

לא רצוי לקבוע טיפולים רפואיים לימים האלה¹².

גזיות השערות [לכן שלוש שנים] – יש לדחותה לאחר ‘בין-המצרים’. אבל שאר העניינים שנהוג להדר ולהרגיל בהם את התינוק – נשיאת טלית-קטן, ברכות השחר וברכת המזון וקריאת שמע שעל המיטה – זאת אין דוחים, אלא נוהגים כרגיל, מיום מלאות לכן שלוש שנים¹³.

הנהגות מיוחדות בימים אלו¹⁴:
 להוסיף בלימוד התורה ובנתינת צדקה [ובוודאי בשבתות שבין-המצרים: תורה – בהוספה על העניין ד”ויקהל משה” להקהיל קהילות בכל שבת ושבת¹⁵, ו”להשתדל שבכל יום מימי בין-המצרים יהיה עניין הצדקה באופן המותר ביום זה... ביום השבת – עלידי הכנסת אורחים (בסכר-פנים-יפות); או עלידי זה שביום השישי שלפניו מפרישים “משנה” לצדקה¹⁶], עליפי מה שנאמר

אמר הרבי ביחידות להשליח הרה”ח ר’ אריה-לייב קפלן ע”ה “כשארוזים את החפצים, יש לארוז תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציאן, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה” – ‘התקשרות’, גיליון נב עמ’ 8. ראה גם היכלא דמלכא, שהרבי אמר לר”י כרם ביבנה לארוז קודם.

12) אג”ק כרך כד עמ’ שנו. וחבל שטרם נכנסה הוראה זו בס’ ‘שערי הלכה ומנהג’. וראה נטעי-גבריאל בין-המצרים פכ”ג ס”ח (בנייתוח וכל טיפול שיש בו משום סכנה), שהביא מ’שערי הלכה ומנהג’ אור”ח ח”ב ס’ רכו, אך שם מדובר (לפי הכותרת) בתשעת הימים.
 13) אג”ק כרך כד עמ’ שנה. וצ”ע שבתספורת דחוויה בל”ג בעומר הורה הרבי לנהוג את כל הנ”ל **מיום התספורת** ואילך (אג”ק כרך ח עמ’ רפט). ומאידך, את לבישת טלית-קטן וכו’ ניתן להקדים לפני ג’ שנים (ראה היכל-מנחם ח”ב עמ’ כט).

14) [’תורה’ ו’צדקה’] לקוטי-שיחות חלק ח”י עמ’ 486 וחלק כ”ד עמ’ 33. הלכות (’משפט’) שבתורה בפרט, ולימוד הרמב”ם במיוחד, שכולל הלכות דכל התורה כולה (’התועדויות’ תש”נ ח”ד עמ’ 54). – הוספה זו שייכת גם לילדים הנמצאים במחנות-הקיץ (’התועדויות’ תשמ”ח ח”ד עמ’ 50). ההוראות בנדון, שהן ‘מילתא בטעמא’ שייכות לכל שנה ושנה (שיחת מוצש”ק פינחס תשל”ח, הנחת הת’ בלתי מוגה ס”א).

15) שעניין ‘הקדמת רפואה’ עלידי שיהפכו לימים טובים – ‘התועדויות’ תש”נ שם.

16) לקוטי-שיחות כרך כג עמ’ 299 ובהערה. ופירוט מהצעה כיו”ב בהתועדויות תנש”ח ח”א עמ’ 24. במק”א הוסיף הרבי בכיו”ב: צדקה באכילה ושתיה (’לחיים’), או צדקה רוחנית (עצה טובה, וכש”כ לימוד תורה), ובפרט החלטה בשבת על נתינת סכום **מסויים** לצדקה, להפרישו מיד במוצש”ק ולתיתו לעני או לגבאי בבוקר (סה”ש תשמ”ח ח”א עמ’ 222 ובהערות, ‘התועדויות’

צדקה: ההוספה בצדקה – באם אפשר – להפריש לצדקת בית מִמֶּקֶדֶשׁ מֵעֵט (בתי־כנסת ובתי־מדרש, ישיבות וכיוצא בזה)²⁵.
תענית ציבור:

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה במפורש לפני השינה שעדיין אינו מקבל עליו את התענית, ואז מותר באכילה עד עלות השחר²⁶.

שחרית: אין לשטוף את הפה בתענית ציבור²⁷. קטנים שיש בהם דעת להתאבל מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים²⁸.

הציבור אומר 'עננו' רק במנחה. הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'ואל ישראל' לברכת 'רפאנו', אף אם יש בבית־הכנסת רק שלושה מתענים²⁹. ואם אין –

בספר־השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691 נוסף, שבשנה זו, כיוון שעומדים כבר על סף הגאולה, יש ללמוד זאת לא מצד ההתגברות דרגש האבילות וההשתדלות לתקן החסרון דחורבן ביהמ"ק, אלא (גם לולי החורבן) מצד הכוסף וההשתוקקות להמעלה והשלימות **דבית־המקדש השלישי**, גדלות שלא היתה מעולם, עיי"ש.

25) כשבאים לעורר ע"ד נתינת צדקה, יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל ('התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123).

26) שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. וראה אג"ק לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"ג עמ' עה, שלכל הדעות מותר (כל ימות השנה), גם לדעת האוסרים זאת בכלל על־פי הוזהר, אם עושה זאת לרפואה או לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה (כמובן, לאחר אמירת ברכות־השחר וברכת־התורה אם הוא אחרי חצות הלילה. ואל ישכח ליטול ידיו שוב כראוי לאחר עלות־השחר).

27) שו"ע סי' תקס"ז ס"ב. 'ספר־המנהגים עמ' 1. המצטער מאי־רחיצת הפה, יש לדון להקל לשוטפו בנוזל שאינו ראוי כלל לשתיה. שכח וביקר על מאכל או משקה וזכר שתענית היום – כמדומני שפוסקים כדעה שלא יטעם כלל, אלא יאמר בשכמלו (ראה נטע"י גבריאל בין־המצרים ח"א פ"ג ס"ח). שכח ולעס – יפלוט, וגם אם אכל – ימשיך בתעניתו (מטה־אפרים תר"ב סכ"ג).

28) ראה בענין זה כף־החיים סי' תקנ"ג ס"ק ונטע"י גבריאל בין־המצרים פ"ו עמ' סח, וש"נ.

29) ספר־המנהגים עמ' 45, עיי"ש, ובאג"ק חט"ז עמ' שיג מעתיק הרבי רק 'ג' מתענים" (ראה 'התקשרות', גיליון לג עמ' 18), וכן הביאו בלוח כולל־חב"ד לתענית אסתר, מהערות הרבי ללוח תשט"ו.

ש"ץ ששכח ברכה זו וזכר קודם שאמר 'ה' מחתימת 'רפאנו' חוזר ואומר 'עננו' ו'רפאנו', וכשאמר 'ה' אומר עננו ב'שמע קולנו' וחותם ב'א', העונה בעת צרה ושומע תפילה'. שכח גם שם, ואמרה ברכה

אומרו ב'שומע תפילה'³⁰.
סליחות³¹:

אומרים אותן בעמידה, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו. וכן אבינו מלכנו.

מנהגנו לאומרן אחרי אמירת תחנון, בסדר דלהלן:

אל תתנו דמי / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתאנו לך / אֵל מֶלֶךְ³², ויעבור / אלוקים אל דמי / כרחם אב / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אמרר בככי / אֵל מֶלֶךְ, ויעבור / שעה נאסר³³ / אֵל מֶלֶךְ, ויעבור / זכור רחמיך³⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו³⁵ /

בפני עצמה אחר 'שים שלום' (לוח כולל־חב"ד, צום גדליה).
30) משנה ברורה ס' תקס"ו ס"ק יג.

31) סידור תהילת־ה' (הישן) עמ' 362. ספר־המנהגים עמ' 45. כמה מהמקורות למנהגים דלהלן (כולל קריאת התורה) צוינו ב'התקשרות' גיליון לג עמ' 20, וראה גיליון מ' עמ' 18.

יום מילה שחל היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, אומרים סליחות ויודיו כרגיל, ללא נפילת אפים. וי"א שבעל הברית עצמו לא יאמר סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז מהרב בעל ה'דברי נחמיה', סי' קלא סוף ס"ז, נדפסה בסוף ח"א עמ' 357). לענין אבינו מלכנו, חידש הרבי שתלוי בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלול־תשרי עמ' ל, משיחת ו' תשרי תשל"ה. זאת בניגוד להוראותיו בנדון בשנת תשכ"ה – ראה 'אוצר' שם עמ' קס ס"ט. וראה המסופר ב'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18).

המתפלל במניין בנוסח אחר, לכאורה צריך לומר הכל כסדר דידן (ללא י"ג מידות, כמובן), ורק יענה י"ג מידות עימהם. אמנם ראה 'התקשרות' גיליון תקל"ד עמ' 16 הערה 18, וגם ב'לקט הקמח החדש' סי' קלא ס"ק ז כתב שגם מעט לפניהם או לאחריהם מיקרי בציבור, וצ"ע למעשה. ואולי כל שאומרים סליחות ה"ז 'עימהם'.

32) בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' – נדפס בו 'כמו שהודעת', וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים, ואילו במחזור השלם וב'סליחות – מנהג חב"ד' נדפס תמיד "כהודעת", ועפ"ז תיקנתי כאן בעבר וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים, אך בהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בביורו "כמו שהודעת".

33) פיוט מסוג 'פזמון'. בין חרוז לחרוז אומרים "יום גבר..." כנדפס, ובסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (ע"פ הערה 4 ב'סליחות – ליקוט טעמים ומקורות' של הרבי שנדפס בסו"ס 'סליחות – מנהג חב"ד').

34) סידור תהילת־ה' עמ' 347. בפסוק: "פִּקְדוֹנוֹ בִישׁוּעַתְךָ" (ולא "ופִּקְדוֹנוֹ"), וכן נדפס ב'סליחות – מנהג חב"ד'.

35) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבנו' ולא עד כלכל. בסיום הקטע סוגרים הארון.

צדקה:

בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אמורים לאכול היום⁴⁵. ו"מנהג ישראל להרבות בצדקה (הן בכמות, והן באיכות – עלידי סבר פנים יפות כו'⁴⁶) ביום התענית"⁴⁷.

מנחה:

התפילה – בשעה מאוחרת יחסית⁴⁸.
 וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטר, ואין אומרים חצי קדיש לאחר הקריאה. מפטרים "דרשו ה' בהמצאו" (ישעיהו נה, ו – נו, ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁹.

גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע..." ואם שכח

בענין "יעקב ועשיו האמורים בפרשה"), היינו הטוב שבצומות אלו, כפי שייחפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים לעתיד-לבוא, ואדרבה – עלידי הלימוד בנוגע להירידה לפי שעה. הרי זה מגדיל השמחה והיום-טוב (ספרי-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63).

45) כמארו"ל (ברכות ו, ב) "אגרא דתעניתא – צדקתא", ופירש"י "שנותנין צדקה לערב, לפרנסת העניים שהתענו היום", הובא להלכה במטה משה סי' תשנ"ה. ובא"ר סי' תקס"ו ס"ק ב כתב "ויש נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב", הובא ב'התועודיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460, ובהערה 35 שם "ומהטעמים לזה – שהרי מה שאינו אוכל ושותה ביום התענית – אין זה כדי שסכום הסעודות יישאר בכיסו, ואח"כ ישתמש בו לענייני חול, אשר, עם היותם ענייני חול של יהודי, שהם בוודאי בתכלית הכשרות כו', אין זה דומה כלל להעילוי דקדושת הצדקה".
 ובלקוטי-שיחות כרך כה עמ' 471 מבאר בדרגא נעלית יותר, ש"כדי לגלות את העניין ד'צום ויום רצון לה'", עד ל"צום אבחרהו" – יש להוסיף במצוות הצדקה, שהיא מעין ודוגמת "מצות ה' ממש... [להחיות העולמות] בתורת צדקה וחסד חנם" (אגה"ק סי' יז) מצד הרצון והבחירה דלמעלה", עיי"ש.

46) "רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ה ה"ד. טוש"ע יו"ד סי' רמט ס"ג".
 47) (כולל ההערה הקודמת) לקוטי-שיחות הנ"ל עמ' 470.
 48) שו"ע אדה"ז סי' קכ"ט ס"א. ספרי-המנהגים עמ' 48 הערה 20. אם-כי הרבי היה מתפלל בשעה הרגילה בכל יום – 15:15 (כנראה בגלל סדרי הישיבה, שסדר נגלה אחה"צ מתחיל בה תמיד בשעה 15:30).

49) במראות-קודש נראה, שכאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החציקדיש במנחת תענית-ציבור מיד לאחר סיום ברכות-הפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו, אמרו "יהללו" והחזירו את הס"ת לארון-הקודש.

משיח צדק³⁶ / א"ל רחום שמך³⁷ / עננו ה' עננו³⁸ / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁹ / 'אבינו מלכנו' הארוך⁴⁰, ובו: "ברך עלינו שנה טובה"; "זכרנו ל..." [ולא 'זכרנו בספר'] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים. מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה. קראו לתורה למי שאינו מתענה וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה.

את הפסוקים "שוב מחרון אפך..."; "ה' ה' א"ל רחום... ונקה"; "וסלחת..." – אומר הציבור בקול רם, ואחריהם אומרם הקורא בתורה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כשעלה לתורה, החל לאומרם עם הציבור וסיימם עם הבעל קורא.

עניינא דיומא: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מביא⁴¹: "שביום י"ז בתמוז ותשעה באב יש לומדים (אף שמעטים הם ביותר – ולא נתפרסם כלל וכלל⁴²) בתורה (בנביאים) פרשת היום על-דבר 'צום הרביעי' ו'צום החמישי'⁴³ (על-דרך שבכל יום אומרים שירו של יום וכיוצא-בזה)⁴⁴.

36) מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו..." כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה, ע"פ דברי האריז"ל שלא לומר פעמיים וידוי באותה תפילה. הרבי בהיותו ש"ץ היה מדלג גם "הרשענו ופשענו", כנראה מפני שגם זה (חלק מן ה) וידוי.

37) כשעבר הרבי לפני התיבה, היה אומר תמיד "למען אמינתך... ברינתך", וכן בכולם ('סליחות' החדשות, הוצאת קה"ת אה"ק. וכנוסח אדמו"ר הזקן ב'הושענא, למען אמינתך").

38) באמירת "עננו" מסיים הש"ץ בקול רם במקומות המופסקים בנקודותיים (:), דלא כמנהג העולם ('אוצר מנהגי חב"ד, אלול-תשרי, עמ' כח).

39) במניין של הרבי נהגו לנגן תפילה זאת בסיום הסליחות (ספרי-הניגונים ח"ג, ניגון רמז).

בנוסח "עננו" צ"ל: "רך לְרַצוֹת" (אג"ק ח"ב עמ' קסב, ודלא כנדפס בסידורים ובסליחות, גם בחדשים).

40) כולו יחדיו מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספרי-הניגונים ח"א, ניגון ו).

41) ספרי-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.

42) ראה עד"ז בבן-אישי שנה א' הל' חנוכה אות כג, מס' מועד לכל חי למהר"ר חיים פלאגי.

43) מלכיס"ב כה, גח; ירימה לט, ב; זכריה ח, יח"ט.

44) ויתירה מזה – התורה היא נצחית גם לעתיד-לבא, כולל חלקים אלו בנביאים המדברים על-דבר הצומות; אלא **שבתורת-אמת ותורה-אור** מאיר בגלוי הטוב שבכל דבר (כמבואר במקום אחר

בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה טובה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה'⁵¹.

יום שישי

כ"ג בתמוז

יש לדון אם צריך לקרוא היום לאחר קריאת שמו"ת וההפטרה של שבת קודש גם את ההפטרה של פרשת פינחס ("ויד ה' היתה אל אליהו")⁵², או למנהג רבותינו – לאומרה מחר בשבת קודש לפני תפילת שחרית.

51 לקוטי שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ. וחבל שכלל הידוע, טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה בדברי הרבי במראות קודש במקום שאפשר).

52 אף שבג' השבועות מפטירין בציבור ב"תלתא דפורענותא", כיוון שהפטרה זו היא "מעניין הפרשה" דפרשת פינחס (ראה לקוטי שיחות כרך יח עמ' 343 הע' 10), ועל דרך שמפטירין תמיד בשבת הגדול ביחיד גם הפטרת 'וערבה', אף שבציבור אין אומרים אותה אלא כשחל ע"פ בש"ק (רשימות הימן עמ' שצז).

(וכבר אמר ה' של סיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומר 'עננו' כבשחרית (ראה לעיל), בברכה בפני עצמה בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁰, וכשאין נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

הרבי חידש את המנהג הישן (שמקורו במשנה) לומר "דברי כיבושין" אחרי מנחה דתענית ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא בזה] אי אפשר לפעול זאת – על כן פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא

50 ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לשאת כפיהם אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף החיים סי' קכט ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה לוח דבר בעתו – צום גדליה, 'ילקוטי יוסף – מועדים' עמ' 550 וש"נ, ונטעי גבריאל הל' בין המצרים פי"ג ס"ו וש"נ).

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש